

İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Dergisi

SÖYLEŞİ / INTERVIEW

“Evsizlerin Kaymakamı” Ali Kamil Başar: “Evsizler Evi’nde çok iyi bir dayanışma ve yardımlaşma ortamı vardı.”

Ali Kamil Başar, “Governor of the Homeless”: “There was a very good atmosphere of solidarity and cooperation in the ‘Home for the Homeless’.”

Mehmet Ali Akyurt

Ali Kamil Başar, 1956 Zonguldak doğumlu. Liseyi Kabataş’ta yatılı okudu. Ankara Hukuk mezunu. Emekli kaymakam ve vali yardımcısı. 8. *Kilometre* başlıklı bir hatırat kitabı var (2006). Türkiye’de merkezi yönetimin taşra teşkilatına bağlı ilk ve tek “evsiz barınma evi”ni açan kişi. Beyoğlu Kaymakamı olduğu dönemde, 2003-2006 yılları arasında faaliyet gösteren “Beyoğlu Kaymakamlığı Evsizler Evi”nin mucidi, kurucusu, yürütücüsü, gönüllüsü. Kamu-sivil toplum işbirliğine dair örnek çalışmaları olan öncü bir devlet yetkilisi. Kendisiyle Türkiye evsizlik tarihinde kalmış, maalesef devamı veya tekrarı olmamış bu önemli deneyim hakkında konuştuk. Üzerinden 20 sene geçmiş olsa da sağ olsun, bizi kırmadı, kabul etti. Biz de kendisine buradan tekrar teşekkür ediyoruz. Türkiye’de evsizliğin nispeten yoğun yaşandığı il ve ilçelerde görev yapan vali ve kaymakamlara fikir vermesi, örnek olması temennisiyle.

Kişisel hikayenizle başlayalım isterseniz. 1956 Zonguldak doğumlusunuz. Biraz aile çevrenizden bahsedebilir misiniz? İşçi ailesi mi, toplumcu bir eğilim var mı?

Evet, Zonguldak doğumluyum. Zonguldak biliyorsunuz maden bölgesi. O zaman İstanbul Teknik Üniversitesi’ne bağlı Zonguldak Maden Mektebi vardı. Babam oradan mezun. Türkiye’nin ilk maden mühendislerinden. Zonguldak’ta kömür üretim bölgeleri vardır. Kozlu, Yüzülmez gibi... Babam Karadon Üretim Bölgesi’nin sorumlu müdürüydü. Biz de orada dünyaya geldik. Babam “işçi babası” olarak bilinen bir zat. Her gün işçilerle ocağa girer. Bir sorumlu müdür, sorumlu mühendis her zaman ocağa girmez. Kartiye mühendisleri vardır, zaman zaman onlar girer sadece. Ama babam tabiri caizse soğanı kırıp işçilerle birlikte yiyen, ocakta onlarla haşır neşir olan, “baba” olarak görülen, çok sevilen bir insandı. Ben de o çevrede büyüdüm. 90 yaşında vefat etti. Allah rahmet etsin. İşçi bölgesi, herkesin rahmetli Ecevit’in hayranı olduğu, sosyal

demokrat bir çevreydi. Madencilerin bulunduğu bir sitede, lojmanda yaşadık. Çok güzel bir çocukluk devrem oldu. İlkokul, ortaokul, hep orada geçti.

Sonra İstanbul'a geliyorsunuz, 1971-74 arasında Kabataş Lisesi'nde yatılı okuyorsunuz. "İstanbul'da geçirdiğim öğrencilik yıllarımda, yatılı okuldan arkadaşlarımızla kaçtığımız günlerde de sokakta yatan kişilerle karşılaşır, onlara çok acırdım." diye belirtiyorsunuz hatta hatıratınızda.

Yatılı hayatı zordu tabii. Başlarda çok zorlandım ama sonradan değerini anladım. Büyük bir etkisi oldu bana hem yatılılığın hem Kabataş'ın. Hocalarımızın, arkadaşlarımızın bıraktığı izlerin, altyapı olarak, hayatımın, kişiliğimin gelişmesinde çok önemli katkısı oldu. Bir dayanışma ve yardımlaşma ruhu geliştirdi bende. Birlik beraberlik içerisinde yaşamak, arkadaş satmamak gibi... Çok değerli hocalarımız vardı. Onları da rahmetle yad ediyorum. Kabataş'ta yatılı olduğumuz için, okuldan kaçtığımız günler oluyordu. Beyoğlu'na çıkıyorduk, Çiçek Pasajı'na falan. Orada tabii sokakta yaşayan insanları görüyorduk. O zaman da vardı. Evsizlerin dramı hiçbir zaman bitmez zaten. Dünyanın her yerinde, her dönemde evsiz vardır.

Kaymakam olarak Beyoğlu'na atanmadan önceki görev yerleriniz Sivas, İmranlı; Ağrı, Diyadin; Giresun, Şebinkarahisar; Muğla, Dalaman ve İzmir, Urla. Buralarda evsizlik var mıydı?

Buralar daha küçük yerler, ilçe merkezleriydi. Evsizliğe rastlamadım. Kura çekip ilk gittiğim yer İmranlı... İmranlı'da 100 köy, bir o kadar da köye bağlı, yakın mezra vardı. 80'lerin ilk yarısı. O zaman oradaki problemler daha farklıydı. Elektriği, suyu olmayan köyler vardı. Elektriksiz köylerle uğraşıyorduk. Çok çetin iklim şartları vardı kışın. Bütün köy yolları kapanırdı, onlarla mücadele ederdik. Elinizde bir tane ekip var, bir greyder, bir dozer... Kışın 100 tane köyün yolunu açmakla mükellefsiniz. Nasıl bir planlamayla yapacaksınız? Bütün kafamız onunla meşguldü. Onun da birtakım formülleri vardı... Mesela sağlık bizim için ilk sırada. Kışın doğuracak kadınların listesini tutuyordum. Hamileliğin kaçınıcı ayındalar gibi önden. Bazıları arayıp bizi kandırmaya çalışıyordu hatta. Yolumuz kapalı, hanım doğuracak, doğum var, diye. Hassas noktayı fark etmişler tabii. Listeye bakıp "muhtar" diyordum, "bendeki listeye göre senin köyde doğum yok." Öyle birtakım taktikler geliştireliyorduk. Öncelikle açmamız gereken yollar hangisiyse onları açıyorduk sırayla. Orada bu sorunlara odaklydık. Çok maceralı, çok da keyifli bir yaşantıydı.

Diyadin de öyle. Kış şartları çok ağırdı. Ağrı'da aşiret düzeni hakimdi. Sonra, Şebinkarahisar... Biraz kapalı bir toplumdur. Ama okumuş yazmış da çoktu. Aziz Nesin, Rahşan Ecevit oralıdır mesela. Orada da güzel günler geçti. Oradayken devlet tarafından bir yıllığına Amerika'ya gönderildik, 72 kaymakam. Massachusetts eyaletinde Boston şehrindeydik. Özal göndermişti, Amerikan başkanlık sistemi o

zamandan kafasında olduğu için, bakın bakalım ne var ne yok orada, diye rapor istediler. Sonuçta biz olumsuz rapor verdik maalesef.

Ondan sonra Dalaman'a geldim. Denize indim, kıyıya. Bu hizmetler sınıf sınıf, sınıf geçe geçe geliyorsunuz. Turizm var orada. Sonraki durak Urla. Orada da turizmin yanı sıra tarım var. Sakız koyuncululuğunu geliştirdik orada mesela. Her yerin kendine göre bir gündemi var. Onlarla uğraştık. Beyoğlu'na kadar evsizlerle ilgili hiçbir şey olmadı yani.

Urla'da ödül aldınız hatta değil mi? İzmir'de yılın kaymakamı ödülü...

Hüseyin Ögütçen Valimizin adına düzenlenmiş bir ödül vardı. 2000 yılıydı. Orada mülkiye müfettişleri ve vali yardımcılarında oluşan bir komisyon bizi seçti. İzmir Valimiz Kemal Nehrozoğlu, o zaman Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in genel sekreterliğini de yürütüyordu. Belki hem o ödülün etkisiyle, hem de beni tanır, çok severdi, Ahmet Necdet Sezer döneminde üçlü kararname ile Beyoğlu'na atandık. Benim için de çok iyi oldu çünkü çocuklarım İstanbul'da üniversite okuyorlardı o yıllarda.

24 Ekim 2001. Beyoğlu'na atandığınızda 45 yaşındasınız, ödül almış bir kaymakamsınız. Yenilik yapmak için insana güç veren bir şey gibi hissediyorum... Çünkü açtığınız "Evsizler Evi" o zaman için çok yeni ve maalesef hala da ikinci bir örneği yok merkezi yönetimin taşra teşkilatında. Bu işe girişmeniz nasıl oldu, anlatabilir misiniz?

Beyoğlu'na gelince ilk etapta birtakım başka işler yaptık. Onlar biraz ses getirdi. Gezi Parkı'nda bir otopark vardı mesela. Bir cam fanus, anıt vardı, merdivenlerin hemen üstünde, arka tarafta; üstte de otopark. Ben çok yadırgadım tabii. Burası sit bölgesi değil mi? Sit bölgesinde otoparkın ne işi var? Anladık ki kaçak bir otopark. Valiye söyledim, dedim ben burayı kaldıracam. O zaman İstanbul Valisi Erol Çakır'dı, daha önce İzmir valisiydi, İstanbul'a atanmıştı. O da kaldır, arkadayım, dedi sağ olsun. Emniyet müdürüne talimat verdik beraber. Otoparkı oradan kaldırdık. Tabii mafya işleri, işletenler "ne oluyor, bu kim, nereden çıktı bu kaymakam?" dediler. Gelir gelmez mafyanın otoparkını kaldırıncaya bir havamız oldu.

Ondan sonra sağda solda ne usulsüzlük görürsem saldırmaya başladım. Bir okul bahçesinde kümes gördüm, hayvanlar dolaşiyor, meğer muhtarınmış, onu kaldırdım. Muhtar da meşhur bir yazarın babasıymış, oradan bize saldırdı. Yine bir okulun bahçesinde, özel idareye ait bir yerde, bir türbe var. Dini bir vakıf türbenin üzerine kaçak olarak 3 kat çıkmış. Basında çok manipülasyon yapıldı, sanduka görüntüleri verdiler, sanki türbeyi yıkıyormuşuz gibi. Halbuki biz kaçak katları yıkınca türbenin orijinal hali ortaya çıktı.

Beyoğlu, Valilik tarafından sokak çocukları ile ilgili pilot bölge ilan edilmişti o dönem. İstanbul Valiliği ile bir sivil toplum örgütü olarak Rotary Kulüpleri

işbirliğiyle Taksim Çocuk Evi açılmıştı. Sokak çocukları olayında da bayağı bir aşama kaydettik. Bir vali yardımcısı başkandı orada, ben de kaymakam olarak yönetim kurulundaydım. Orada ilk etapta yanlış bir usul izleniyordu. Sokakta mendil satan, su satan, birtakım farklı kategorilerde, tiner çeken, ailesi olup da sokakta gezen çocuklar var. Bu çocukları bir polis arabasıyla sokaktan zorla toplayıp bu eve götürüyorlardı. Sonra çocuklar kaçıyordu evden. Çok yanlış bir uygulamaydı. Sonradan bunu konuştuk, tartıştık. Orayı çocuklar için bir cazibe merkezi haline getirmek, çocukları çekmek gerekiyordu. Evin ortamını iyileştirmemiz, çocukların oraya kendiliğinden gelmesini sağladı. Esas amaca ulaşılmış oldu. Çocuk okuldan çıkıp önlüğünü yakasını hemen çıkarıp doğru o eve geliyordu. Çünkü orada birtakım işlerle uğraşıyordu. Projeler, oyunlar, bilgisayar, yapbozlar... Neticede doğruyu bulduk. O da güzel bir projeydi.

10 Aralık 2003'te "Evsizlerle Evi"ni açıyorsunuz. Nasıl gelişti bu fikir?

Çok spontane oldu aslında. Soğuk kış günlerinde sokakta, televizyon haberlerinde, üzerine gazete kağıdı örterek yatan kişilere sıkça rastlamak mümkündü. Kışın evsizler balık istifi gibi spor salonlarına toplanıyordu, iki gün tutulup tekrar sokağa bırakılıyordu. Bu insanların, çıktuktan sonra nereye sığındığını merak ediyordum. O bende bir soru uyandırdı. Evsizlere daha anlamlı nasıl bir hizmet yapabiliriz diye düşünmeye başladım. Bu insanlara kucak açmanın bir insanlık görevi olduğunu düşündüm. Beyoğlu aslında iş yapmak isteyen bir kaymakam için çok elverişli bir yer. Mekan sorunu yok bir kere. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün bir sürü binası var. İşgalde, kiracısı olan, boş, metruk... Güzel, elle tutulur bir mekan bulduk hemen, Vakıflar'a ait. Giriş üstüne üç katlı, iki banyo, iki tuvalet, altı oda. Bir iki kiracısı vardı. Onlarla da konuştuk, feragat ettiler.

Mahalle anlamında bir tercih oldu mu? Birkaç ihtimal vardı da Tel Sokak, Numara 15'i mi seçtiniz?

Biz konumdan ziyade binaya baktık. Binanın tadilat masrafı fazla olmasın diye düşündük. Mahalle anlamında özel bir tercihimiz olmadı. Ama tabii İstiklal Caddesi'nin arka sokaklarına baktık, yakın bölgeye. O bina da çok elverişliydi. Az bir tadilatla hemen açtık. Hatta evinden koltuk getirip bırakanlar bile oldu. Aslında yardım etmek duyarlı insanlar da çok ama nereye ne yapacağını bilmiyorlar. Bunları uygun bir yere kanalize ederseniz herkes ihtiyaç sahiplerine ulaşmak istiyor. İlk başlangıcı spontane bir şekilde gelişti. Öyle başladık yani. İyi ki de başladık. İlk etapta yazılı bir şey, proje falan yoktu elimizde. Evi açıp aradan 7-8 ay geçtikten sonra Dünya Bankası'na iki senelik bir SRAP (Sosyal Riski Azaltma Projesi) yazdık. Projemiz, sunduğumuz Ankara Sosyal Yardımlaşma Teşvik Fonu'nda kabul gördü. Oradan gelen parayla daha da iyi iyileştirdik imkanlarımızı.

İlk 7-8 ay tamamen kendi yağınla kavrulduğunuz ilk dönemi özellikle merak ediyorum. Şimdilerde "evsiz barınma evi" deniyor. Siz "evsizler evi" dediniz o kuruma mesela. İsim tercihi nasıl oldu?

Benden çıktı o da, "evsizler evi" diye birden çıktı. İsim tercihinin altyapısı şu: Bu ev diğerlerinden çok farklı bir. Huzur evi değil, bakım evi de değil... İnsanlar bazen karıştırıyorlar, "devletin kurumları var, ne gerek var" gibi düşünüyorlar. Halbuki burası farklı bir ev; genç ve orta yaşlı evsizler de var burada. Bir de özellikle bürokrasiden arınmış bir yer olmasını istedik. Hatta biz evi ilk açtığımızda, buranın resmi kurum olduğunu bile hissettirmek istemiyorduk onlara. Çünkü resmiyetten kaçır evsiz, alerjisi vardır, giremez. Kimlikli, bir sürü formalitelerdi... Bizde öyle bir şey yoktu. "Üşüyorum, açım, dışarıdayım" diyen herkese gel diyorduk kimlik vs. hiçbir şey sormadan. Tabii bunlar ilk etapta böyle, zaten evsizlerin çoğu kimliksizdir. İlk adımını atarken kesinlikle sorgu sual yok, nereden geliyorsun, kimsin, nesin, öyle bir şey yok, gel kardeşim diyoruz. Ama sonra, ikinci aşamada, kimliği olmayanlara kimlik çıkarıyorduk, orada GBT'ye de (Genel Bilgi Taraması) bakıyorduk.

Evsizlerin Evi'nin devlete maliyeti nasıldı?

Bunlar çok büyük paralar gerektiren işler değil. Evsizler Evi'nin hele hiç masrafı yoktu. Her ilçede bir Sosyal Yardımlaşma ve Danışma Vakfı (SYDV) var, biz o vakıf üzerinden böyle bir yardımı zaten yapıyoruz. Bina Vakıflar'ın, kira vermiyoruz. Doğalgaz, elektrik ve su masrafı oluyordu bir tek. Yemek de Beyoğlu Belediyesi Aşevi'nden geliyor. Çalışan olarak iki üç eleman vardı. Bir kadın görevli, Nursel Hanım, temizlik yapıp bulaşıkları yıkıyordu. Beyoğlu Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı bir bekçi veya polis üç vardiya halinde çalışarak, 24 saat evin güvenliğini sağlıyordu. O da zaten kamu görevlisi.

Para ödenen, gündüzleri evde duran görevli, evin sorumlusu Halil Efendi vardı galiba bir tek. Hatıratınızda geçiyordu...

Evet, Halil Efendi iri yarı, babacan bir adamdı. Beyoğlu Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na bağlı elemanlar da var tabii. Bir müdür, dışarıda fakirlik fukaralık olayıyla ilgili hane araştırması yapan iki araştırma görevlisi, bir de sosyal hizmet uzmanı, toplam dört eleman vardı. Onlar zaten bu işleri yürütüyor arka planda ama Evsizler Evi'nin idaresini Halil Efendi yapıyor. Tabii o adamcağızın da 24 saat görev yapacak hali yok. Geceleri bizim ilçe vakıftaki arkadaşlardan koyuyorduk dönüşümlü olarak. O arkadaşların yardımları çok oluyordu. Tabii onlar aynı zamanda sosyal hizmet meslek elemanı, kadrolu memurumuz, maaşlarını devletten alıyorlar. Bizim ekstradan para ödemediğimiz bir tek Halil Efendi vardı. Temizliğe bakan Nursel Hanım da sosyal yardıma ihtiyacı olan biriydi.

Evde kurallar var mıydı? Biri ne yapsa uyarılırdı mesela?

Herkes kendi işini kendi yapmak zorunda, yatağını toplayacak, temizliğe dikkat edilecek. Kimse kimsenin özeline karışmayacak. Herkes birbirine saygılı olacak, yüksek sesle konuşmayacak, kavga etmeyecek. Asgari birlikte yaşam, dayanışma, yardımlaşma kuralları... Yatalak kimse olmadığına göre, huzur ya da bakım evi değil burası, herkes kendi evinde gibi yani evinde nasıl yapıyorsa... Belki kendi evinde yapmıyordu ama burada yapıyor, o şekilde enteresan bir sistem. Çok ilginç bir yerdi.

Bir yandan da bu proje çok riskli aslında. Hani olur ya... Olumsuz bir şeyler de olabilirdi. Ama inanın kayda değer hiçbir şey olmadı. Elbette kavga oldu, bir iki bıçak çekme vakası oldu. Ama çok küçük olaylardı, hemen kapandı. Öte yandan Emniyet var zaten, kapıda polis veya bekçi var. Ayrıca Taksim Karakolu hemen bir sokak üstte. Yani öyle bir güvenlik sorunu yok. GBT'ye de bakıyorduk zaten sonradan, kimlik çıkarırken. Tabii belli etmiyorduk. Orada insanlar rahat hissetsin istiyorduk. Biz verdikçe, onları serbest bıraktıkça, bu sefer... Kendi aralarında konuşmuşlar, demişler ki, çok çay içiyoruz, Kaymakam Bey'e ayıp oluyor, masraf çıkarıyoruz, bunu saate bağlayalım. Belli bir saat aralığı yazmışlar, "Kaymakam'ın emri" yazmışlar altına da. Biz bu tür yasaklar koymamaya, düzenlemeler yapmamaya dikkat ediyorduk. İnsanları sıkıydık, bürokratik önlemlere boğsuydık bu ev o kadar başarılı olmazdı herhalde.

Evde sigara içilebiliyor muydu mesela?

Onunla ilgili bir sınır yoktu. Herkes ya dışarıda içiyordu ya gerektiğinde evi havalandırıyorlardı. Bu tür konuları genelde kendi aralarında çözüyorlardı. Ama evde içki içmek yasaktı tabii ki. Bizim evde kalan yaş gruplarında uçucu, yasaklı madde, tiner vb. kullanımı da zaten yaygın değildi. Şimdi belli uyuşturucular daha yaygın. Şimdi olsaydı nasıl olurdu diye düşündüm de demin, biraz zorlanırdık herhalde. Tiner olayı zaten daha küçük yaşlardakilerde. Bunlar yetişkin olduğu için alkol olabiliyordu. Gün boyu dışarıda içip alkollü gelen oluyordu, onları alırdık. Bağımlılıkla mücadele anlamında, biz aracı olunca ilgili kurumların alması da kolay oluyordu. Kendileri gitse almayabilir ama biz gönderiyorduk, bu bizim arkadaşımız, bizde kalıyor, lütfen ilgilenin, diyorduk. Bizden gelenleri kimse geri çevirmiyordu.

Kahvaltı evde mi yapılıyordu? Beraber mi hazırlanıyordu?

Evet. Her gün öğle ve akşam iki öğün Belediye'den geliyordu araçla, getiren eleman da Belediye'dendi. Kahvaltıdaki çay Evsizler Evi'nde yapılıyor. Peynir, zeytin buna benzer kumanyaları alıyorduk. Hatta esnaftan getiren de oluyordu, mesela battaniye, tenekelerle peynir, zeytin veren. İnsanlar herhalde hayır yapmak için yahut bu olayı sevdikleri için gelip ne yapabiliriz diye soruyorlardı. Biz diyorduk ki bir şeye gerek yok artık. Dünya Bankası'ndan da biraz para gelince zaten problem kalmadı. İlk 7-8 ayı sıkıntı olmadan atlattık. Kesinlikle çok masraflı, yapılmayacak bir şey değildi.

Evsizler Evi'nde kalan bir evsizi gece görevlisi olarak istihdam ettiğinizi anlatıyorsunuz hatıratınızda. Bu nasıl oldu? Benzer olaylar yaşandı mı?

Tek bir örnek. Ceyhun evin diğer sakinlerinden daha gençti. Akli başında, işletme okumuş, geçirdiği astım ve bronşit yüzünden çalışamaz hale gelmiş. Çok yardımseverdi, onların bütün işlerine koşuyordu. O kadar ilgiliydi ki... Hastaneye gidecekleri hemen tutuyordu kolundan götürüyordu. Eczaneden ilaç alınacağına alıyordu. Biz de bunu gözlemledik. Ceyhun bayağı iyi, akşam bunu bırakalım, Halil Efendi evinde yatsın, Ceyhun gece otursun onlarla ilgilensin, dedik. Ama sorumluluk verince 180 derece değişti, tam terse döndü adam. Bizim kuralları demek ki beğenmemiş. Oranın idaresini ben daha iyi yaparım dedi herhalde. Herkesten acayip şekilde şikayet gelmeye başladı. Gece bizde giriş saati sınırlaması yok. Evsiz gündüz gider, dışarıda gezer, akşam, gece gelir, alkollü de gelebilir, hiç problem değil. Ceyhun geliş için belli bir saat koymuş. Saat dokuzdan ondan sonra eve girmek yasak, alkollü gelmek yasak, o yasak, bu yasak. Bu sefer bir dakika dedik Ceyhun ne oluyoruz? Ondan sonra Ceyhun'un görevine son verdik, ama mağdur da etmedik, bir işe girmesine yardımcı olduk. Bazen öyle çalışabilecek durumda olanları bir belediyeye veya benzer yerlere gönderiyorduk. Herkesi bir yere tavsiye ediyorduk ama kimisi oluyordu kimisi olmuyordu. Keşke hepsine iş imkanı bulabilsek ama zordu. Bunların bir kısmı çalışmayı seven insanlar da değildi.

Evsizler Evi'ne gelip bir süre kalan birinin girdiği haliyle çıktığı halini karşılaştırabilir misiniz? Eve yerleşmenin evsiz üzerinde nasıl bir etkisi oluyor?

Çok farklı tabii. Eve geldiğinde, saat sakal karmakarışık. Belki aylardır duş banyo yapmamış. Elbiseleri yırtık pırtık. "Sosyal Yardım Mağazası" dediğimiz bir yer kurmuştuk. Onları hemen oradan giydiriyorduk. Karşıda bir berberimiz vardı, tıraşını yapar. Duşunu alır. Tanınmayacak hale gelir hızla. İlk geldiğinden çok farklı bir özgüvenle dolar. Gündüzleri zaten dışarıda geziyorlardı. Harçlık da koyardık ceplerine. Çay sigara parası, canı bir şey çekerse alabilsin diye. Canı dondurma, çikolata ister. Caddede böyle gerile gerile geziyor, akşam da eve geliyorlardı. Hatta bir tanesi bir gün, öteki ne yapıyorsun deyince, kaymakamın parasını yiyorum, demiş. Sonra benim kulağıma geldi, anlattılar. Boş ver dedim, ne olacak yani, gidip "niye böyle dedin?" mi gideceğim, hiçbir şey demedim.

Kalma süresinde bir sınır var mıydı?

Öyle bir süre yoktu. Kimseye sen çok kaldın hadi git demedik. Ama o kadar garip ki, siz böyle yapınca, insanlar "ben biraz fazla kaldım galiba, başkaları da yararlınsın" deyip kendiliğinden çıkıyordu. Bizde 18 yatak kapasitesi vardı. Tabii akşamları daha kalabalık oluyordu, salonda yatmadan kalanlar da çok oluyordu. Gelip banyo yapıp çıkan bile oluyordu.

Vakıf'tan eve gelen profesyonel sosyal hizmet uzmanları vardı. Evsizler Evi'nde psikolojik destek de veriliyor muydu?

Psikolojik danışmanımız yoktu ama Taksim İlk Yardım hemen yakındı. Zaten bütün kurumlar bize bağlı olduğu için her türlü ihtiyacımızda yardımcı oluyorlardı. Sağlıkla ilgili her türlü sorunda Taksim İlk Yardım'a gidiyorduk. Psikolojik sorunu olanları da oradaki psikologlara gönderiyorduk. Bizde, vakıftan gelen sosyal hizmet uzmanı vardı, o da yardımcı oluyordu tabii ki ama o da genç bir arkadaş, yeni mezundu. Evsizlerden kendiliğinden, benim rahatsızlığım var diye, psikolojik destek talebiyle gelen olmadı. Ama bizim hissettiğimiz, sorunlar olduğu, mutlaka oluyordu. Hemen Taksim İlk Yardım'ın başhekimliğini gönderiyorduk. Oradan destek alıyorlardı. Olmayanlara kimlik ve Yeşil Kart çıkarttırdık mesela, ücretsiz sağlıktan yararlanmaları için.

İlk yıl yaklaşık 350 kişi yararlanmış Evsizler Evi'nden. Röportajlar ve hatıratınızdan, sonraki yıllarda aynı sirkülasyon devam etti, diye anlıyorum. Evden ayrılanlar sokağa mı dönüyordu daha ziyade, yoksa evsizlikten kurtuluyor muydu? İş bularak kendi ayakları üzerinde duranlar var mıydı? Bir evsizin ailesiyle görüşüp evine dönmesine aracılık yaptığınız oldu mu hiç?

Tabii evini, ailesini terk edip gelenler oluyordu. Onlar ailelerine dönüyordu, çünkü sorumluluk anlamında aile tarafından kabul ediliyordu. Ama bizim aracılık yaptığımız olmadı. Biz doğrudan alıyorduk, “nereden geliyorsun, kimsin, nesin” diye sormuyorduk. Çünkü ondan hoşlanmıyor, sorgulanmayı sevmiyorlardı, geçmişlerini hiçbir şekilde anlatmak istemiyorlardı. Ama kendi aralarında konuşurlardı. Kendi aralarında konuşurlarken kulak misafiri olmuş olabilir arkadaşlar. Ama biz o kadar derinlerini incelemedik, oralara girmek istemedik. Zaten konumuz değildi.

Evden çıktıktan sonraki süreçlerini takip etmiyorduk. Ama tabii sokağa dönenler de, iş bulanlar da oluyordu. Bir de esas olarak burada insanlar özgüvenlerini geri kazanıyordu, hayata bakışları değişiyordu. Hayata daha bir bağlanıyorlardı, küslüklerini geride bırakıyorlardı. Mesela Muharrem vardı, ODTÜ mezunu bir makine mühendisi vardı. Tabii bize geldiğinde biz kim olduğunu sormadığımız için, bilmiyorduk. Polisler intihar etmek üzereyken bulmuş, eve getirdiler. Perişan halde, saç sakalı uzamış, üstü başı yırtık pırtıktı. Biz, kalanlar rencide olmasın diye, içeriye televizyon kamerası sokmuyorduk. NTV gelmişti, bir kadın muhabir röportaj yapıyordu. Belki de bir tek o girmiştir evin içine, bir şekilde, o da merak ettiği için. Televizyonda haberi izleyen birisi arkada görüyor, yüzünü seçiyor. Bizi arıyor, diyor, bu kişi şu şudur. Biz adamı çağırdık, hayırdır, sen kimsin? Adam anlattı, sıfırı tüketmiş, intihar etmek üzereydim, dedi. Ankara'da doğalgaz şirketi varmış, iki yetişkin çocuğu varmış. İşleri bozulunca ailesi onu terk etmiş, o da bir umut İstanbul'a gelmiş ama iş bulamayınca da iyice bunalıma girmiş. İntihardan dönünce de kendini Evsizler Evi'nde bulmuş. O mesela özgüvenli bir şekilde ayrıldı.

Ben tercümanlık yapacağım, dedi. İngilizcesi vardı. Karaköy'de bir yerde kalıyordu. O zaman bir faks makinesi istedi bizden tercüme için. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan aldık hatta. Kendi yağıyla kavruldu, tercümanlık yaptı. Sonra, minibüslere kalorifer tesisatı üreten bir imalathane kurdu, kendi patentini aldı. Bir ara Libya'da çıktı. Takip etmedik ama o bizi aradı, ben Libya'dayım diye.

Yine mesela hastasını Anadolu'dan Taksim İlk Yardım Hastanesi'ne getiren bir vatandaş refakatçi olamadığı için orada banklarda yatıp hastasını bekliyor. Ona da gel diyorduk. Yani o da evsiz değil ama bir şekilde bankta yatıyor kışın soğukta ve fakir bir insan. Otelde kalamıyor büyük ihtimalle. O sayıların, kayıtların içerisinde bu şekilde bir iki gün kalan da var, on gün kalan da. Gelip düşünü yapan, yıkanan, yemeğini yedikten sonra çekip giden de var. Biz ona niye geldin demediğimiz gibi, illa kal da demiyorduk.

Hatırratta bir Yakup Amca'dan bahsediyorsunuz, eski bir tiyatro sanatçısı, eve neşe getirdi diye anlatıyorsunuz. Evin ortamını konuşalım istiyorum biraz. Canlı bir yerdi galiba değil mi?

Evet evet, evin ortamı harikaydı. Bir yanda çaylarını yudumlarırken televizyon izleyenler, tavla oynayanlar, ütü yapanlar... Kendi ütüsünü kendisi yapıyor. Fotoğrafları vardır bende. Evde kalanlar arasında, çok iyi bir dayanışma ve yardımlaşma vardı. İçlerinden biri hastaneye gidecek olsa, yanında bir başkası refakatçi olurdu. Yakup Amca Yeşilçam Sokak'ta, yıkıntı bir binanın en üst katında, arkadaşı eski film yönetmenlerinden Fatih Bey'le kalıyordu. Geliri yoktu, evi yanmıştı, hemen eve aldık. Çok beyefendi bir adamdı. Çevresine verdiği pozitif enerji dolayısıyla evin maskotu oldu.

Başka kimler, nasıl insanlar kalıyordu?

Eski gazeteciler, sinema ve tiyatro oyuncularını... Dizilerde figüran oyunculuk yapan bir genç, Yaşar; Almanya'dan sınır dışı edilen Yüksel Amca; beş çocuk babası 84 yaşındaki Halil Amca; ailesini 17 Ağustos 1999 Gölcük Depremi'nde kaybeden, İstanbul'da kardeşini arayan Şener Bey... Yabancılar da kalıyordu ara ara, bir Fransız konsolosluk aracılığıyla evde kalmıştı mesela. Bir Filistinli ile bir İsraili de sakinlerimiz arasındaydı.

Yeşilçam'ın eski jönlerinden Mesut Amca vardı. O da çok gitti geldi. Alkolikti, bütün gün sokaklarda şarap içer, eve küfelik durumda yatmaya gelirdi. Arkadaşları Mesut'u koluna girip yatağına yatırırlardı. Mesut uzun süre burada kaldı ancak çok hastaydı. Ağzından kan geliyordu. Kanser teşhisi kondu ama tedaviyi kabul etmedi. Artık çok ağırlaşmıştı, altına kaçırmaya başladı. Önce Taksim İlk Yardım, sonra Yedikule Göğüs Hastalıkları Hastanesi'nde üç ay yattı. Tedavisi bitip gideceği yer sorulduğunda, "Beni Beyoğlu Kaymakamı'na götürün" demiş. Beni memleketime gönderir misiniz, dedi bir seferinde. Onu hatta ambulansla memleketine, Ödemiş'e gönderdik. Ancak orada pek kalmadı, bir zaman sonra geri geldi, yeniden alıştığı, vazgeçemediği Beyoğlu'ndaki eski yaşayışına döndü. Ya dedi, ben orada yapamadım.

Evde en uzun kalan da oydu herhalde. Parça parça, gelip gidiyordu, 10 gün kalıyordu, 1 hafta kalıyordu. Çok kaldı. Başka birisi daha vardı. O da bir ay falan kaldı. Hastaydı zaten. Evsizler Evi bir bakım evi değildi tabii ama o adama da evde kalanlar baktı. Sonra bizde vefat etti, eceliyle.

Bir de Ali Amca vardı. O da ömrünün son demlerini Evsizler Evi'nde geçirdi. Bir hostes hanım kız, Bakırköy sahilinde sandalda yatarken görüyor. Bize getirdi. Geldiğinde bir deri, bir kemikti. Öksürmekten ciğerleri yerinden çıkacak gibi oluyordu. Son bir yılını, sıcak bir evde olmanın huzuru içinde geçirdi. Hep dua ederdi, bu imkanı kendisine sağlayanlara. O hostes sık sık ziyaretine gelir, gereksinimlerini karşılardı. Evin sorumlusu Halil Efendi'ye bakılırsa hostes Ali Amca'nın torunuydu. Ona göre bir yaşlıyla ancak torunu bu kadar ilgilenebilirdi. Bir ara hostesin ziyaretleri kesildi. Meğer o ara kız evlenmiş. Bir süre sonra eşiyile beraber Ali Amca'yı ziyaret için geldi. Ama geç kalmıştı. Ali Amca ölmüş, çoktan kimsesizler mezarlığına gömülmüştü.

Hatratınızda bahsediyordunuz. Şaban Bey'in hikayesi, orada gösterilen incelik çok kıymetli geliyor bana. Hani yemekler tuzlu diye yiyemiyormuş...

Evet, yemekleri çok tuzlu bulduğu için yemediğini söyleyip, hasta olduğu için kendisine perhiz yemeği verilmesini istemişti. Evin yemekleri Beyoğlu Belediyesi Aşevi'nden geliyordu. Bu yüzden özel yemek çıkarılması söz konusu olamazdı. Önce kızdım, yanıma çağırduğımda düşüncem birden değişti. Adam yüzü gözü şişmiş bir durumdaydı. Kalp, böbrek, karaciğer gibi organları iflas etmek üzereymiş. Onun için acilen bir lokantadan her gün iki öğün tuzsuz perhiz yemeği ısmarlandı. Sorunu çözülmüş oldu. Ne oldu yani, bir şeyimiz mi eksildi?

Bu tarz durumları sakıncalı sayanlar da var. Şöyle diyorlar: Evsiz barınma evi cazip hale geldikçe, evsizler oraya alıştır ve durumlarından kurtulma istekleri azalır. Siz ne dersiniz?

Yok yani bilakis, mahcup oluyorlar, onun için de hiç problem çıkmıyor. Evde olay da çıkmıyor, bir iki ufak kavgaanın dışında hiçbir şey olmadı mesela.

Siz verdikçe, incelik gösterdikçe, bu durum bir mahcubiyet yaratıyor. Bu da tekrar toplumsal hayata dönmeliyim duygusunu pekiştiriyor muhtemelen.

Evet. Hata yapmaktan çekiniyorlar. Ben genelde görevde de öyleyimdir. Koruma polisim olsun, şoförüm olsun, bana hata yapmaktan çok korkarlar. Çünkü onlara çok insancıl davranıyorum. Hatta bazıları bana, ya kaymakam, beni dövsen daha iyiydi, derdi. Doğu'da görev yaparken, Diyadin'deki şoförüm öyle söylemişti. Kaymakam Bey, sen bize çok iyi davranıyorsun. Niye dedim, kötü mü? Yok dedi, biz sopadan anlarız. Gidip çaylarını kahvelerini içiyorduk vatandaşın. Sıra dışı bir şeydi bu. Öbür

türlüsü benim yapımda yok. Senin iyi davranman, daha bir mahcubiyet getiriyor. Daha çok eziliyor, vursan daha iyi diyen adam.

Evsizler Evi'ni Aralık 2003'te açtınız. Valiliklerin yaygın uygulaması öyle ya... 2004 Nisan'ı geldiğinde, "haydi kapatın, bu zaten kış içindi" diyen olmadı mı? SRAP (Sosyal Riski Azaltma Projesi) 2004 yaz başında kabul edildi, iki yıl sürdü, 2006 yazına kadar. Ev sonra ne zaman kapandı tam olarak?

Ben olduğum sürece kimse bir şey demedi. Beyoğlu'nda beş yıllık hizmet sürem 2006'da doldu. Tayinim çıktı, Bursa Vali Yardımcılığı'na geçtim. Bazı meslektaşlarımız "ya işin gücün yok mu, bu işlerle uğraşıyorsun" diyordu. Ben gidince uğraşmadı kimse pek. Ben olsam devam ettirirdim. Ne olacak? Vakfın imkanlarıyla sürdürülebilirdi. Zaten oturmuş bir şeydi. "Sosyal Yardım Mağazası"nı da kapattılar. Talimhane'de, eski Topkapı dolmuşlarının kalktığı sokakta, Abdülhak Hamit Caddesi, Numara 29'daydı. Hemen İstiklal'e yakın, Hükümet Konağı'nın biraz aşağısında, Galatasaray'a gelmeden. Harika bir yerdi, cumbalı böyle... Şimdi butik otel olmuş. Orası Hazine'nin yeriydi, Hazine'den tahsis aldık, orada da kira yok. Bağışlar o kadar güzel gelmeye başlamıştı ki. Artık ikinci el değil, sıfır eşyalar olmaya başladı. Tarlabası'nı biz giydirdik neredeyse. Çok büyük hacimlere ulaştı, orada 30-40 bin kişilik eşya dağıtımı oldu. Gelen arkadaş, ben bu işlerle uğraşamam, demiş, kapatmış. Ondan sonra Beyoğlu Belediyesi açtı benzer bir yer, belki de bizim açtığımız yer belediyeye devredildi, biliyorum.

Başka hizmetleriniz de oldu. Kadın sığınma evi açtınız mesela.

Evet, Mor Çatı ile birlikte açtık orayı. Onların yeri Tel Sokağa yakındı. Gidip gelirken "Evsizler Evi"ni görmüşler, oradaki sistemi beğenmişler. Kaymakam, sen bunu açtın ama bir tane de kadınlar için açsan, dediler. Olur, nasıl bir şey yapalım? Dedim ki, o farklı bir şey, ben bunu yürütemem, kadınların sorunları erkeklerinkiler gibi değil, erkeklerin sorunlarını çözmek o kadar zor değil ama kadınların işi farklı, sizinle beraber yaparız bunu... Mor Çatı ile protokol yaptık. Hemen yine Vakıflar'dan bir bina bulduk, restorasyonunu falan yaptık, çok da güzel oldu. Bu masrafları biz üstlendik ama, kadın sorunu ayrı tabii, o evdeki kadınların sorunlarıyla onlar ilgilendi. Kreş de açtık arkadan çocuklar için. Mor Çatı'nın da tabii çok maddi katkıları oldu.

İlginçtir Mor Çatı ile protokolümüze o zamanki aileden sorumlu bakan bayağı tepki gösterdi. Açılış törenini tabii Kadın Sığınma Evi gizli olduğu için evde yapmadık, Pera Palas sponsor oldu, orada yaptık. Aileden sorumlu bakan da gelmişti. Tabii böyle bir evin açılışına gayet memnun olarak geldi. Ben anlatırken, Mor Çatı'yla protokol yaptık deyince, "Ne? Onlarla mı yaptınız?" dedi, onlar komünist mi sosyalist mi öyle bir şey söyledi. Dedim, efendim bir sivil toplum örgütü, kadın sorununu en iyi onlar biliyor, bizim için önemli olan o emekleri. Bakan sonra evi bile gezmeden gitti. Oradan pek bir destek görmedik açıkçası.

Sivil toplumla devlet arasında kaymakamlık düzeyinde bir iş birliği... Önemli bir deneyim. Sivil toplumla devlet beraber iş yapabilir mi sizce?

Aslında başlangıçta bazı Mor Çatılılar da bize mesafeli baktılar, devletle nasıl protokol olur diye. Onların da kendi içlerinde, kendi çevrelerine, tabanlarına anlatmaları gerekti. Hatta bir mecmuada çıktı, benim için “sivil kaymakam” diye yazmışlar. Mor Çatı ile devlet, bunlar nasıl birleştiler, nasıl oldu, diye herkes merak ediyordu. O kadınlara da bunu çok sordular. Biz evin iç işleyişine karışmadık hiç. Onlarla haftada bir toplanıyorduk sadece. Sorumlu arkadaşları geliyordu, biz kolektifiz diyorlardı. Bizim taraf tabii farklı işliyor, biz karar alıp emir veriyor, uyguluyorduk. Onların bir emri vermeleri bir hafta sürüyordu. Pratik değillerdi.

Beraber karar almaları lazım, demokratik bir şekilde.

Sorumlular geliyor mesela, iki tane kadın, avukat falan çoğu da. Oturuyoruz, diyorum ki şöyle yapsanız nasıl olur? Efendim, biz bu talebinizi arkadaşlarla bir görüşelim. Ya, bunun neyini görüşeceksiniz? Çok basit bir şey. Biz kolektifiz. E, ne yapacağız? Buna hep beraber karar vermemiz lazım. Ya, biriniz karar verin. Yok! O da sıkıntı yani. Çok basit, hemen alacağınız bir karar. Eyvallah, demokrasi, düşünce güzel ama her şeyde olmaz ki. Çok basit şeyleri bile aralarında tartışmayı seviyorlardı. Benim için sorun değildi, ben memnundum, rahattım. Çünkü kadın sorunlarından yana problemim olmuyordu. Biz sadece evin doğalgaz, elektrik ve suyunu karşıliyorduk.

Evsizlik konusunda diğer kurumlarla ilişkileriniz nasıldı? Mesela Beyoğlu Belediyesi Aşevi yemek konusunda destek veriyordu. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Valilik ya da sivil kurumlarla iş birliği var mıydı?

Valilik düzeyinde, Dünya Bankası’ndan Bakanlık üzerinden SRAP (Sosyal Riski Azaltma Projesi) programı yeni çıkmıştı o zaman, ilk projeydi herhalde bizimki. Mevcut uygulamayı kağıda döküp göndermiştik. Hatta Dünya Bankası Başkanı ziyaret etti. Adam demiş bir bakayım nasıl bir yer burası diye. Muhtemelen bir tek bizim orayı kontrol etti. O da hayran kaldı, hayret bir şey dedi, orada yaşayan insanların mutluluğunu görünce. Evde kalanlar da onu güzel karşıladılar, hepsi sokakta yaşayan insanlar. Sokaktayken hiç de böyle görünmüyorlardı tabii. O hale geldiler işte. Adam çok teşekkür etti, mutlu ayrıldı. SRAP projesinden destek almak bizim için de çok iyi oldu. Ama destek gelmese bile yine yürütürdük. Yürümeyecek, çok masraflı bir şey değil ki.

Hani anlattınız ya, komşulardan, çevredeki esnaftan destek geliyordu. O desteğe ihtiyaç kalmayınca belki de onların kendilerini dahil hissetmeleri açısından olumsuz bir durum oluştu. O bütçesizlik bir taraftan yerel aktörlerin dahil olmasını sağlamiş, zorunlu kılmış, onlara bir katılım hissi vermiş de olabilir.

Evet. Sosyal Yardım Mağazası’nda yaşadık onu. Artık bir yerden sonra yardımların önünü alamaz olduk, bağış kabul etmiyorduk. O kadar doldu ki depo. Ayakkabı, tekstil alanında büyük firmaları eşya gönderiyorlardı, mankenlerin bir kere iki kere giydiği

ayakkabılar, teşhir ürünleri... Sıfır eşya. Yine büyük bir AVM, unutulmuş eşyaları bize gönderdi. Şu da çok ilginç. O insanları göreceksiniz, geliyorlar kendi mağazaları, evleri gibi... Mağazada bir şey denersiniz, çıkarınca oraya bırakırsınız ya. Onlar onu katlayıp yerine koyuyordu. O kadar incelikli bir şey. Yürürdü yani. Ben olsaydım devam ederdim. Kadın sığınma evi de galiba bakanlığa devredildi.

Bursa'da vali yardımcılığınız döneminde hiç böyle şeyler gündeme geldi mi?

Bursa'ya tayinim çıkınca hatta *Nokta* dergisi yazdı. "Beyoğlu üzülecek, Bursa sevilecek" diye büyük başlık atmışlar. Bursa'da yerel basın da ilgilendi, hemen ziyaretime geldiler. Efendim, burada da yapın, diye. Valla dedim, orada kaymakamdım. Burada vali yardımcısıyım. Bunlar çok farklı şeyler. Kaymakam yetkilerini kanundan, vali yardımcısı ise validen alır. Onun için vali yardımcılığı biraz sınırlı. Vali hangi şeyde görevlendirecek bilmiyorsun ki. 16 tane vali yardımcısı var. Herkesin branşı ayrı. Vali Bey bana turizm ve çevre şehircilik alanını verdi. Turizmde de güzel şeyler yaptık. 2008 yılında Bursa Kültür Turizm ve Tanıtma Birliği'ni kurduk. Mahalli İdare Birlikleri Kanunu'nda öyle bir şey var. O birliğe belediyelerden bütçe geliyordu, onlarla fuarlara gittik. Bütün dünya fuarlarına, İngiltere, Belçika, Almanya/Berlin... Tanıtma Genel Müdürü de arkadaşım, eski vali yardımcısı İstanbul'dan, Cumhurbaşkanlığı Güven Taşbaşı. Sağ olsun, hemen bize, Bursa'ya bir stant ayırırdı. Her şehrin gündemi, ihtiyaçları farklı. Bursa'da da turizmle ilgili şeyler yaptık.

Emekliliğiniz Bursa'dan mı?

Muğla'dan. Bursa'da beş yıl kaldıktan sonra Muğla'ya tayin oldum yine vali yardımcısı olarak. Orada hizmet sürem bitmeden işi bıraktım. O vali sonra FETÖ'den içeri girdi hatta. Mobbing vardı, başka birtakım sıkıntılar vardı. Yani kavga etmedik ama eşliğine kadar geldik. Saçma bir idare anlayışı vardı. Sabah bir emir veriyordu. Akşam bilgi vermeye gidiyorum. Saatine bakıyor, ilgilenmiyor. Sabah kıyameti koparttı, şimdi niye işi sallıyorsun? Bir de aynı emri başkasına da veriyor. Benim yaptığım işi, başka bir meslektaşım var, bir de ona yap diyor. Böyle idarecilik olmaz. Neyi kontrol ediyorsun? Bana güvenmiyor musun? Bunlardan sıkıldım. Ama asıl sorun, işe yaramama hissi. Beyoğlu'ndan sonra Bursa'da turizm beni oyaladı. Ama Muğla'da hiçbir şey beni tatmin etmedi. Görevimden keyif alamadım vali sebebiyle. Bir işe yaramamak insanı daha çok yoruyor. Ben de bastım, emekli oldum. Mesleği bırakıp Marmaris'e yerleştim.

Emeklilik günleriniz nasıl geçiyor?

Çok güzel geçiyor. Marmaris'te iklim de güzel. Bisiklete biniyorum, sağda solda geziyorum. Güneş, deniz, kum... Dostlarımız, arkadaşlarımız, burada takılıyoruz. Gayet sakin, huzurluyuz. Baktığın zaman, kafamız bayağı yorulmuş aslında, meslek olarak çok yorulmuşuz. Biraz dinlenmeye ihtiyacımız var. Çok insan dinledik. İnsanları dinlerken bayağı yıpranıyoruz.

Evsizlikle ilgili bir tartışma var, bu iş kimin işi diye. Sivil toplumun mu, belediyelerin mi, bakanlıkların, kaymakamlıkların mı? Siz bunu kaymakamlık düzeyinde yaptınız. Sizce bu işi en güzel kim yapar?

Mesela kadın sığınma evi açan tek kaymakam da benim. Başka yok. Hatta bana “kadın sığınma evi senin işin mi” diyen de çok oldu. Her türlü iş kaymakamındır! Kaymakamın görevleri kanunda yazılı zaten. O ilçenin sosyal, kültürel, ekonomik kalkınmasını sağlamak; insanların can güvenliği, mal güvenliği... Kaymakamın görevinin sınırı yok. Her şeyi yapabilirim. Niye yapamayayım? Kadın sığınma evi de açtım, evsizler evi de açtım, mağaza da açtım. O zaman belediye başkanı imrenerek bakıyordu. Niye yapamayayım?

Ama şu da var: Evsizlerle ilgilenme işini yine en iyi belediyeler yapar. Biz de zaten belediyeden alıyorduk yemeğimizi, her şeyimizi. Bina Vakıflar’dandı bir tek. Belediyelerin yapmaması hayret bir şey. Neden belediyeler yapar? Kadroları var, bütçesi parası var, bir sürü eleman görevlendiriyor. Psikologları var, sosyal hizmet uzmanları var. Bizden daha iyi de yaparlar, kralını yaparlar. Biz sınırlı imkanlarla bunu yaptıysak, onlar niye yapamaz? Bu barınma evleri keşke çoğalsa.

Devlet de yapabilir. İnsanlar karıştırıyorlar genelde, huzurevi var, yaşlı bakım evi var, ne gerek var, diyor bazıları. Halbuki sokaklarda genç, orta yaşlı, 18-65 yaş arası çok sayıda evsiz var. Kışın üç gün kapalı spor salonunda ağırlar, salarız, diyorlar. Böyle bir şey olur mu? Belediyelerin 12 ay açık evsiz barınma evleri açmaması çok ilginç, anlaşılmaz. Bilmiyorum, bir getiri bekliyorlar, getirisi yok diye düşünüyorlar belki de.

Seçmen davranışı anlamında mı?

Bilmiyorum, sadece şu anda aklıma geldi, olabilir.

Bursa, İzmir, Kocaeli, Ankara, İstanbul... Belediye örnekleri var gerçekten de. Ama kalabilecek kişi sayısı çok sınırlı. Koskoca İstanbul’da 12 ay açık olan tek merkezin, Otogar’daki “Geçici Barınma Merkezi”nin kontenjanı 50 bile değil mesela. Derneklere gönüllü emeği ve bağışlar üzerinden faaliyet üretmeye çalışıyor. Sürdürülebilirlik sorunu yaşıyor, kimi zaman borç batağına sürükleniyor. Evsizlikle mücadelede sivil toplumun rolü hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bu işler kamu için değil ama sivil toplum için masraflı olabilir. Tek başına sivil toplumun yapması biraz zor. Belediyeler sivil toplumla işbirliği yapabilir, onlara destek verebilir.

Evsizlikle ilgili akademik çalışmalara denk geldiniz mi hiç? Siz Evsizler Evi’ni açmadan aşağı yukarı bir yıl önce, 2002 senesinde, şimdiki Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Prof. Dr. Vedat Işıkhani, tabii o zaman Hacettepe Üniversitesi

Sosyal Hizmet Bölümü'nde hoca, Ankara evsizlerine dair bir araştırma yayımlıyor, doçentlik tezi olarak: *Kentlerin Gölgesinde Yaşayan Evsizler*. 60 kadar evsizle görüşmüş bizzat, güçlü bir çalışma. Orada bir model önerisi var. İlginç bir şekilde, sizin kurduğunuz evle de benzerlikler taşıyor. O dönem haberiniz oldu mu o çalışmadan?

Vallahi bilmiyorum, haberimiz olmadı. Akademik çalışmalar çok önemli. Benim Dalaman'da başıma geldi benzer bir şey. Dalaman sivrisinek konusunda berbat bir yerdir. Hacettepe Üniversitesi'nden bir ekip, bir profesörün başkanlığında iki yıllık bir araştırma yapmış sivrisineklerle ilgili. Ben de yeni tayin oluştum. O hoca geldi, kalın, tuğla gibi bir kitap getirdi. Dedi ki, Kaymakam Bey, bizim araştırmanız bitti, işte raporumuz bu! Bize takdim etti. Kitapta sivrisineklerle ilgili her şey var: Saatte kaç kilometre hızla uçar, kaç çeşidi vardır? Acayip bir kitap. Hocam dedim, benim bu kitabı okumaya vaktim yok, siz bana bunu iki sayfaya indirin. Nasıl dedi efendim, biz bu kadar çalıştık, kitap yazdık. Lütfen dedim, bana sivrisinek larvaları nerelerde üreyor, hangi ilacı hangi zamanlarda, hangi periyotlarda, nasıl kullanacağız, bir takvim oluşturun, iki sayfalık bir not hazırlayın. Tamam dedi, yaptı. Biz de Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM), Devlet Hava Meydanları ve SEKA'dan oluşan üçlü bir ekip kurduk. Hocanın iki sayfalık notunda yazan ilacı aldık, uyguladık. Hatta hayvan bile önermişti, derelere bir balık atılmasını, onu da yaptık. Sivrisineğin kökünü kurutamadık ama bayağı bir ilerleme kaydettik. Bu araştırmalar çok önemli. O kadar araştırılmış. Okuyorsunuz, ediyorsunuz. Ama kitapta kalmaması lazım. İnternette evsizlikle ilgili bir sürü istatistikler, bilgiler var. Ama pratik olmayınca... Pratikte bu işi yapacak gönüllü insanlar olacak, duyarlı idareciler...

İlgili Kaynaklar

- Aşık, M. (2006, 15 Temmuz). Beyoğlu Kaymakamı anlatıyor. *Milliyet*. <https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/melih-asik/aylak-bir-dergi-164364> adresinden erişildi.
- Başar, A. K. (2006). *Sosyal Riski Azaltma Projesi Kapsamında Desteklenen Evsizler Evi 1 Projesi*. Beyoğlu Kaymakamlığı. <http://beyoglu.gov.tr/evsizler-evi-1-erkek> adresinden erişildi.
- Başar, K. (2006). *Sekizinci Kilometre (8. Km)*. İstanbul: Cem Ofset.
- Bilge Ergün, D. (2005, 3 Ekim). Devlet-Kadın El Ele. *Radikal*, s. 5.
- Doğan, A. (t.y.). Setlerden Evsizler Evi'ne.
- Göktaş, G. (2004, 17 Mart). Beyoğlu Evsizler Evi'nde Yaşayan 18 Kişinin Öyküsü Birbirine O Kadar Çok Benziyor Ki: "Bizi Sokağa Kadınlar Düşürdü". *Aktüel Merkez*, (14), 38-45.
- İşıkhan, V. (2002). *Kentlerin Gölgesinde Yaşayan Evsizler*. Ankara: Kardelen.
- İşman, Z. (2004a, 23 Ocak). Bu proje yaygınlaşırsa herkesin bir evi olacak. *Sabah'la Günaydın*. İstanbul. <https://arsiv.sabah.com.tr/2004/01/23/gny109.html> adresinden erişildi.
- İşman, Z. (2004b, 23 Ocak). Evsizlerin kaymakamı. *Sabah'la Günaydın*. İstanbul. <https://arsiv.sabah.com.tr/2004/01/23/gny101.html> adresinden erişildi.

- İşman, Z. (2004c, 23 Ocak). Misafirler memnun. *Sabah*'la Günaydın. İstanbul. <https://arsiv.sabah.com.tr/2004/01/23/gny110.html> adresinden erişildi.
- Kalkan, E. (2005, 24 Şubat). Beyoğlu Evsizler Evi'ne Dünya Bankası desteği. *Hürriyet*. <https://www.hurriyet.com.tr/kelebek/beyoglu-evsizler-evi-ne-dunya-bankasi-destegi-298911> adresinden erişildi.
- Kerestecioğlu, F. (2005, Kasım). “Sivil” Bir Kaymakam. *Güncel Hukuk*, (23), 51.
- Kerestecioğlu, F. (2005, Kasım). Bir Kadın Örgütü, Bir Kaymakam ve Bir Sığınak. *Güncel Hukuk*, (23), 50-51.
- Sağlam, E. (2004, 29 Aralık). [Kamil Başar ile Söyleşi:] Tel Sokak No: 15, Beyoğlu: Evsizlerin Evi. *Apaçık Radyo*. 24 Aralık 2024 tarihinde <http://apacikradyo.com.tr/arsiv-icerigi/tel-sokak-no15-beyoglu-evsizlerin-evi> adresinden erişildi.
- Sağlam, E. (2004, 29 Aralık). Tel Sokak No: 15, Beyoğlu: Evsizlerin Evi. İstanbul: Açık Radyo 95.0. <https://acikradyo.com.tr/arsiv-icerigi/tel-sokak-no15-beyoglu-evsizlerin-evi> adresinden erişildi.
- Yeter, R. (2004, 3 Şubat). Evsizler Evi'nde Kimsesiz Bayram. *Yeni Şafak*. İstanbul. <https://www.yenisafak.com/gundem/evsizler-evinde-kimsesiz-bayram-2679427> adresinden erişildi.